SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:2101

av Isak From m.fl. (S)

Kompetensförsörjning för industrin

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kompetensförsörjning vid stora industrietableringar och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Kompetensförsörjning för industrin

Större företagsetableringar och företagsexpansioner medför långsiktiga behov kopplade till bland annat kompetensförsörjning, regional utveckling, samhällsservice, infrastruktur och strukturomvandling. Som socialdemokratiska ledamöter med bakgrund i IF Metall ser vi att det finns skäl att särskilt överväga hur kompetensförsörjningsfrågor vid stora industrietableringar bör organiseras. Kraven på samverkan mellan flera statliga aktörer behöver öka. De perspektiv och den kompetens som finns hos myndigheter med ansvar för exempelvis regional utveckling, kompetensförsörjning, samhällsplanering, strukturomvandling samt styrning och samordning av offentlig verksamhet bör ges en mer framträdande roll.

En viktig fråga är att det ofta finns ekonomiska hinder för att kunna flytta till arbete. Här ser vi att ett alternativ är att en ersättning för bohagstransport återinförs. Ekonomiska stöd för geografisk rörlighet behöver utformas så att ersättningsnivåerna i rimlig utsträckning motsvarar de kostnader som uppstår när individer söker arbete,

flyttar eller etablerar sig på en ny ort. Detta är något som IF Metall framfört i sitt remissvar till utredningen (SOU 2026:32).

Utmaningar kring kompetensförsörjning finns i stora delar av landet. Geografisk rörlighet är avgörande för att arbetsmarknaden ska fungera. Därför behövs ett stöd utformas som är enkelt, förutsägbart och generellt tillgängligt för personer som flyttar för arbete, snarare än att detta knyts till särskilda geografiska prioriteringar. Stöd till geografisk rörlighet bör inte heller begränsas till personer med längre perioder av arbetslöshet. De kompetensbehov som uppstår vid stora företagsetableringar och expansioner kommer i stor utsträckning att behöva mötas av personer som har en nära anknytning till arbetsmarknaden.

Utredningen (SOU 2026:32) innehåller också bra förslag om möjligheten att tilldela extra statsbidrag för yrkesvux vid stora företagsetableringar, vilket har potential att göra stor skillnad och möjliggöra snabbare och starkare tillväxt. Här ser vi att förslag från Yrkesvuxutredningens bör genomföras för att skapa bättre möjligheter att snabbt möta nya och omfattande utbildningsbehov i samband med stora företagsetableringar och företagsexpansioner.

Betydelsen av utbildning, vidareutbildning, omställning och yrkesväxling för arbetsmarknadens funktionssätt och industrins långsiktiga kompetensförsörjning är särskilt viktig att betona. Vi Socialdemokrater anser samtidigt att staten behöver säkerställa likvärdiga förutsättningar för yrkesutbildning oavsett utbildningsområde, bransch eller geografi. Vid större etableringar bör utbildningsinsatserna även dimensioneras med hänsyn till arbetsmarknadens samlade kompetensbehov.

Även ekonomiska incitament kan bidra till att attrahera och behålla arbetskraft i kommuner med stora kompetensbehov. Ett förslag är möjligheten till nedskrivning av studieskulder. För att en ort ska kunna växa långsiktigt krävs arbetskraft inom en rad andra områden, såsom exempelvis utbildning, vård, omsorg, service och andra verksamheter som är viktiga för det omgivande samhällets utveckling. Avskrivning av studieskulder skulle kunna bidra till stärkt kompetensförsörjning även utanför den direkt etablerande eller expanderande verksamheten. Men även om förslaget har sina fördelar är vi tveksamma till de kriterier och villkor som föreslagits hittills. Industrins kompetensbehov omfattar arbetstagare med många olika utbildnings- och yrkesbakgrunder, medan förslaget i huvudsak riktas till personer med avslutad akademisk examen inom vissa yrken och geografiska områden. Här anser vi att det

behövs fortsatt analys och utveckling om ett fungerande förslag om studieskuldsavskrivning ska kunna komma på plats.

Vi vill avslutningsvis särskilt framhålla att även personer med andra eftergymnasiala utbildningar kan besitta kompetenser som är strategiskt viktiga för företagens och samhällets kompetensförsörjning. Det gäller exempelvis utbildningar inom yrkeshögskolan. Regeringen bör beakta och analysera om ett eventuellt system kan utformas så att relevanta utbildningar och kompetenser inte utesluts enbart på grund av utbildningsform.

Isak From (S)

Monica Haider (S) *Mattias Jonsson (S)*

Michael Melby (S)